

Mieczysław Pracuta

Mgr Zbigniew Ciekliński (1905-1982)

Ochrona Zabytków 36/3-4 (142-143), 281

1983

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

WSPOMNIENIA POŚMIERTNE

MGR ZBIGNIEW CIEKLIŃSKI (1905—1982)

Zbigniew Ciekliński urodził się 20 maja 1905 r. w Samborze, w rodzinie urzędnika państwowego. Zmarł w Łodzi 22 września 1982 r. Studia historii sztuki ukończył na Uniwersytecie Lwowskim u profesora Władysława Podlachy. We Lwowie przygotował także pracę doktorską na temat sztuki gotyckiej. Niestety obronę doktoratu przerwała wojna w 1939 r.

W 1946 r. po przyjeździe do Łodzi, Zbigniew Ciekliński objął stanowisko Wojewodzkiego Konserwatora Zabytków na terenie miasta i dawnego woj. łódzkiego. Służbie tej Zbyszek poświęcił najlepszy okres swojego życia, od pierwszych lat po wyzwoleniu kraju, aż do 1970 r., a właściwie dłużej, bowiem działał aktywnie do ostatnich dni życia. Był On nestorem służby konserwatorskiej, a Jego działalność stała się już dzisiaj częścią historii konserwatorstwa i muzealnictwa polskiego. Pracę zawodową rozpoczął w trudnym, powojennym okresie, w którym wszystko trzeba było organizować od podstaw — zabezpieczać zniszczone zabytki architektury i budownictwa, przejmować i zabezpieczać w organizowanych składnicach muzealnych niekiedy bardzo cenne dzieła sztuki, reaktywować muzea, szkolić kadrę konserwatorską, której na tym terenie nie było i popularyzować zabytki wśród szerokiego rzesz społeczeństwa.

Już w 1950 r. Zbigniew Ciekliński zorganizował w Łodzi pierwsze Biuro Projektów PP Pracownię Konserwacji Zabytków, jako filię PKZ Oddziału Warszawskiego, którego był głównym konsultantem i współtwórcą dokumentacji konserwatorskich. W biurze tym, mieszczącym się początkowo w prywatnym mieszkaniu inż. Stanisława Jańca, Jego przyjaciela i współpracownika, powstawały pierwsze projekty odbudowy i rekonstrukcji zabytków oraz liczne inwentaryzacje, które w późniejszym okresie stały się cennym dokumentem, zwłaszcza zabytków już nie istniejących.

Praca ta wymagała olbrzymiej wiedzy, silnej woli i hartu ducha. Niewielu z nas pamięta ten zniszczony powojenny krajobraz polskich miast i wsi, bez odpowiednich dróg, rozwiniętej komunikacji i możliwości dojazdu, krajobraz zasłany gruzami najcenniejszych zabytków polskiej kultury. Mimo trudności finansowych, często nawet oporu i braku zrozumienia ze strony władz terenowych oraz niewielkich możliwości wykonawczych, osiągnięcia Zbyszka są ogromne.

Dzięki uporczywej pracy odbudował, a tym samym przywrócił do życia najcenniejsze zabytki sakralne i świeckie, takie jak romańska kolegiata w Tumie pod Łęczycą, gotyckie zamki w Łęczycy, w Oporowie, Rawie Mazowieckiej, Uniejowie i w Piotrkowie Tryb., liczne pałace, dwory i budynki użyteczności publicznej. Z Jego inicjatywy i pod Jego nadzorem wykonano ponad 300 prac konserwatorsko-budowlanych oraz konserwację ponad tysiąca obrazów, rzeźb i wytworów rzemiosła artystycznego.

Zbigniew Ciekliński był organizatorem i współtwórcą wielu znanych obecnie muzeów, jak Muzeum Wnętrz Stylowych w Oporowie koło Kutna, Muzeum w Łęczycy, Muzeum Ziemi Rawskiej, Muzeum Ziemi Wieluńskiej oraz reaktywowanych muzeów w Łodzi, Pabianicach, Piotrkowie, Sieradzu i w Tomaszowie Mazowieckim. Ważną dla idei ochrony zabytków była Jego praca popularyzatorska. Wydał wiele publikacji popularnonaukowych o zabytkach województwa łódzkiego, jak *Sztuka Romańska*, *Sztuka Gotycka*, *Budownictwo Drewniane* czy *Zabytki Ziemi Łęczyckiej*. Dużym powodzeniem cieszył się także cykl monografii ważniejszych zabytków z terenu województwa, publikowany w codziennej prasie łódzkiej. O swojej pracy pisał również w *Kronice* „Ochrony Zabytków”.

Działał aktywnie w PTTK, szkoląc całe rzesze przewodników. Latami w muzeach regionalnych i w wiejskich szkołach na terenie całego województwa wygłaszał pogadanki o sztuce i zabytkach. Skupił także przy Urzędzie Konserwatorskim liczne grono społecznych opiekunów zabytków, przy pomocy których uratował wiele zabytków przed całkowitym zniszczeniem, m. in. cenne dwory drewniane w Rzekach Wielkich i w Wojszycach.

W pracy zawodowej Zbigniew Ciekliński nie ograniczał się jedynie do ochrony zabytków, działał na szerszym polu rozwoju kultury, zwłaszcza w Łodzi. Był m.in. współzałożycielem Teatru Ziemi Łódzkiej (już nie istnieje), wykładał historię sztuki w Liceum i Wyższej Szkole Sztuk Plastycznych oraz w ówczesnej Wyższej Szkole Aktorskiej, często zamieniając pokój biurowy na salę egzaminacyjną. Był także członkiem Łódzkiego Towarzystwa Naukowego.

Będąc już na emeryturze, Jego żywy, twórczy umysł nie pozwolił Mu spocząć na laurach. W dalszym ciągu pracował twórczo, interesował się wszystkim, co się w kulturze polskiej działo. Współpracował ze Stowarzyszeniem Historyków Sztuki, którego był jednym z założycieli, z Muzeum Historii Miasta Łodzi oraz z łódzką „Desą”.

Chętnie służył młodszemu kolegom pomocą, bogatym doświadczeniem zawodowym i olbrzymią wiedzą. Był człowiekiem skromnym, pełnym humoru, bez reszty oddanym idei ochrony zabytków.

Za całokształt pracy został odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Złotym Krzyżem Zasługi oraz licznymi odznaczeniami resortowymi.

Zbigniew Ciekliński pozostawił dla potomnych wiele pomników swojej ciężkiej i odpowiedzialnej pracy, a dla nas żywych gorące uczucie żalu, zwłaszcza w sercach ludzi, którzy z Nim współpracowali. Cześć Jego pamięci!

Mieczysław Pracuta